

Հիւանային, ետեւէն գնաց, բռնեց զանոնք իր կնճիթով և գետինը դըրաւ քիչ մը խտուածիւն ցուցնելով և Տղաքը բարկանալով ելան իսկոյն ու նորէն սկսան վազել . բայց կենդանին կրկին բռնեց զանոնք ու նստեց ու ցուց գետինը առջինէն աւելի խտուածամբ, անանկ որ պզտիկը քիչ մը լացաւ, ու մէկայը սկսաւ անոր վրայ խնտալ և օտ միջոցիս մէջ հովը փչելով լաթին մէկը չռանէն վար ձգեց, ու կենդանին տեսնելուն պէս՝ իսկոյն ան կողմը գնաց, առաւ լաթը ու վրան քար մը դըրաւ որ մէկ մինալ հովը չտանի, ու նորէն տղաքներուն քովը դարձաւ . որոնք դէպ'ի գետը գացեր մօտիկցեր էին, գուցէ լըւացուելու համար, վասն զի շատ տաք կլնէր . բայց փիղը անոնց միաքը չհասկնալով ու կարծելով թէ զինքը նախատելու համար կլնեն, դուրսը տաքցաւ, տըղըցը վրայ վաղեց բարկութեամբ լարելինամ հօր մը պէս, ու կնճիթովը իրենց դէմ սկսաւ փչել, անշուշտ անկարգ գործքերնուն վրայ ունեցած սոհաճութիւնը ցուցնելով և լորբոր տղաքը նորէն դէպ'ի գետը արտորոնք կերծային, ալ չէր գիտեր ինչպէս օգնել անոնց, վասն զի գետեղբերքը մօտիկցեր էին, ու ինքն ալ քիչ մը հեռու էր և

բնատանի ուրիշ կողմերը գնաց, ու 5-6 օրէն ետ պիտ' որ դառնայ:

Քաղաքիս առուտուրը յաջող վիճակի մէջ է, ու խիստ շատ գործառնութիւններ կը լրան: Կառավարութիւնը շաբաթը երկու անգամ հրապարակաւ աճուրդը ղանադան տեսակ ապրանք կը թափէ: Ասկէ 'ի զատ երկրացիները եւս անպակաս մատնուոր վաճառմունքներ կընեն: Ստորի նաւահանգստին մէջ եղած նաւերը բաւական չեն բոլոր աս ապրանքները փոխադրելու համար:

Հասարակաց առողջութիւնը խիստ ապահով վիճակի մէջ է, ու քանի մը ատենէ 'ի վեր մահտարաժամի երկընդայն կը պահուած մը անգամ չստեղծու աս կողմերը: Կառավարութիւնը մեծ խնամքով միշտ հոգ կըտանի ճարտար բժիշկներ խրկելու և զիպտոսի ներսի քաղաքները:

Գաղղիացի պատերազմական նաւը Սէրպէր ըստած որ Ղեզայիքէն տաճկի ուխտաւորներ բերած էր հոս, երէկ ճամբայ ելաւ Գուլան երթալու: Մաղար էֆէնտին, որ խարճարապետի փոխարքային ճարտարագործներէն մէկն է, մօտ օրերս Գաղղիայէն եկաւ հետը բերելով 'ի հոգս գետը պարսպելու գաղափարները: Երբ որ Մէհմէտ Սէր փաշան միշտ մտք ունի գործքի ղեկը:

ՄԱԿԵՂՈՒՆԻՆ

Սեպտեմբեր, 28 'Արշալույս:

Անցած շաբաթ 2000 ղենուոր հասաւ հոս Սահմանային Դաշնի Գիւրիք փաշային հրամանատարութեամբ Պիղոլիայէն գալով: Աս զօրքերուն խումբը մեծ հանգիստով, ու ղենուորական երաժիշտներու ընկերութեամբ քաղաքը մտան: Երանց գալուստը, ամրոցներէն թնդանթներ նետելով ողջունեցին:

Երբեք կը ծանուցանեն թէ, նոյն քաղաքէն մէկ օրուան ճամբայ հեռու 2000 կանոնաւոր զօրք կան եղեր: Երանք Երանիայէն կուգան: աս զօրքերը Երանիստ պիտ' որ մնան եղեր ձմեռը:

Սեպտեմբեր կառավարիչ Սահմանային Մէհմէտ Սէր փաշան, իրեքշաբթի օր կըստատուի հոս: Երէկ Բրէշէն թղթնաւով հասաւ հոս Բիւրի:

Նոնցմէն: Ստորի կնճիթը նոյն գետին ջրովը լեցուց, ու անոնց դէմ փակելով սրակեց, դէպ 'ի տունը վարելով զանոնք, ուսկից ալ չթողցը որ դուրս ելնին ինչուան մօրերնուն գալը: Բարեբաղդութեամբ ուրիշ անկարգութիւն մը չպատճառեց հոգը ճերմկեցնելուն վրայ, ու ամենեւին գող մըն ալ չհանգիպեցաւ, ան ատենը նորէն քովս եկաւ արապ կինը ու պատմեց ինձի թէ, փիղը ութ օրը անգամ մը պարտաւոր է աս գործքը կատարելու, շատ զգուշութեամբ միշտ իր պահպանութեան պաշտօնը ընելով, և թէ ամենեւին գանգատանաց պատճառ մը չէր տուած իր տիրոջ:

Փախիւր անկէ:

Երբեք կաշի նաւ մը Պոսթօնին նաւահանգստէն դուրս ելելով առաքատ բացաւ դէպ 'ի Երեւանէն Զեղակատան երթալու: Աստուծոյ մէջ միայն սպանիացի ճանապարհորդ մը կար, որ կատաղի ու ահարկու մարդ մըն էր, ու իր կարասիքներուն հետ երկայն ու խիստ ծանր սնտուկ մը ունէր, որն որ Սեպտեմբեր երեսը հինգ օրուան չափ նաւարկութիւն ընելէն ետքը, բռնեց նաւէն դուրս

զա փաշան, որ Բարձրագոյն Գլխի հրամանաւր Պուլկարիա կերթայ, նոյն նահանգին մէջ վերջի պատահած խուլութեանցը վրայօք քննութիւնը ընելու համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ԻՔԻՐ

ԳԼԿԼԻՆ

Կը հաստատեն թէ արդարութեան ու հոգեւորական գործոց պաշտօնատարը յայտարարական թուղթ մը խրկած է Գաղղիայ եպիսկոպոսներուն, յորդորելով անոնց, որ չըլլայ թէ մանակից բլան ան վիճաբանութեանցը, որոնց դժբաղդաբար պատճառեղան Երանի, Երանի և ուրիշ վիճակներու արք եպիսկոպոսները ու եպիսկոպոսները: Յիշեալ պաշտօնատարը աս յայտարարական թղթով կիսացունէ եկեղեցականներուն որ, եթէ իրենց պաշտամանցը արժանաւոր եղած խոհեմութեանն ու չափաւորութեանն զուրա կըլլեն, կառավարութիւնը պիտ' որ պարտաւորի ան ատենը խորհրդարանին միջոցովը դատարանէն ընել անոնց վարմունքին վրայօք: Այլ համոզական խօսքերով կը ծանուցանէ որ ասանկ ցաւալի վիճերը փոխանակ քրիստոնէական հաւատքին անհամակարգ պատիւը աւելցնելու, կրօնարարներէն հասարակութեան ջերմութեամբութիւնը ու անոր եկեղեցականներուն վրայ ունեցած համարումը կը կորսուի:

Մօտիւ Երանի Պիւլկէր, որ Բնագոյն կառավարութեան կողմէն Սպանիոյ դեսպան անուանեցաւ մօտիւ Երանի տեղը, մօտ օրերս կըստատուի Գաղղիա: Ուսկից շիտակ Մատրիստ պիտ' որ երթայ:

Սպանիոյ թաղուհիին մայրը Մարի Բրիտտին, թէպէտ ամէն կերպ պատրաստութիւնները տեսած էր իր հայրենիքը դառնալու, բայց պարտաւորեցաւ ետ թողուլ իր ճամբորդութիւնը Մատրիստէն ընդունած լուրերուն պատճառով: Երանք կը ծանուցանեն թէ տակաւին վտանգաւոր զիպտածները բոլորովին չզաղրեցան յիշեալ տեղութեանը մէջ:

Սպանիոյ թաղուհիին հրամանաւր (Կոնստանտին) դուքսը Երանի Սահմանութեան իսկական ձեռք գրած նամակը Գաղղիայ արքային պիտ' որ տանի, որով թաղուհիին իր չափահասութեան (մաժօրիթէ)

նետեց:

Կառավարները ու նաւապետը չէին գիտեր ամենեւին թէ ինչ կը պարտնակէր ան մեծ ու երկայն սնտուկը, ու երբոր տեսան թէ բան մը չէր երեւար ծովուն երեսը, զարմացան մնացին չկրնալով իմանալ սնտուկին գաղտնիքը: Զարեցուցին անոր տիրոջը թէ ինչ կար արդեօք մէջը: Բայց անիկա ուրիշ պատասխան չէր տար անոնց, այլ միայն կըսէր թէ, իր գիտնալու բանն է ան, և թէ չէր ախորժեր բնաւ անոր վրայօք խօսք մը բանալու: Աս պատասխանը նաւաստիներուն դժարը բերաւ, որոնք աւելորդապաշտ ու կասկածաւոր մարդիք էին, ու մէկ դիէն ալ խիստ հետաքրքիր ըլլալով 'ի ուղէին իմանալ ան գաղտնիքը, չէին 'ի բոլոր մեր հանգստութիւնը պիտ' որ կորսնցնենք, կըսէին, ինչուան որ աս կարեւոր գաղտնիքին մէկ նշանը ձեռք բերենք:

Սնտուկը ծովը նետած գիշերը շատ փոթորիկ կընէր, ու հոգը օրէ օր սաստկանալով առաջ կըքշէր նաւը իր ճամբէն դուրս հանելով, հարաւային հեռաւոր ու անծանօթ Սեպտեմբեր մէջ: Գիշերը մը մեծ ատեն կը տեսնէին որ նաւը ծովաւայդ ըլլալու չափ վտանգի մէջ

լուրը կը ծանուցանէ Սահմանային Գաղղիայի թաղաւորին:

Փարիզը մէջ 1830էն 'ի վեր երբեք չպատահեցաւ որ այսքան երեւելի Ռուսք գտնուին: Զիմա կուհի մայ 500 հոգիէն աւելի կան, որոնք ամէնքը ձմեռը յիշեալ մայրաքաղաքը պիտ' որ անցընեն իրենց կառավարութեան հրամանաւր: Աս երեւելի անձանց մէջ նշանակութեան արժանի են Կալիէրն ու Երանի իշխանները: Բահիէն ու Տեմիտով կամերը, ու հաղորդապետ Երանիէն իշխանը եւ:

Կը հաստատեն թէ Սահմանային Գաղղիայի թաղաւորին տղան (Մարի) դուքսը, անձամբ ինքրած է իրեն հարմարեցնելու համար Կաղղիի թաղաւորին քոյրը Մարի Բրիտտին իշխանուհին, ու թաղաւորն ալ իր հաճութիւնը ծանուցած է արդէն Գաղղիայ կառավարութեան աս խնամութեանը վրայ:

ՔԱՆԱԾԱՆ ԵՒ ԻՔԻՐ

Օգոստոս, 10 'Սեպտեմբեր:

Օսմանեան կառավարութեան Գաղղիայ գեսպան Սահմանային Բնագոյն փաշան իրեքշաբթի առաւել Սահմանային ըստած գաղղիացի շողեմաւով Կառավարութեան ծանուցանեց հասաւ մեր քաղաքը, ուրտեղ մեծ հանգիստով և իրեն բարձր աստիճանին արժանաւոր մեծարանք ընդունուեցաւ ամրոցներէն սովորական կերպով թնդանթներ նետելով: Երբեք բաւրինամ կառավարիչ Զամի պէյը, շողեմաւ հասնելուն պէս փութացաւ երթալու, ու հրաւիրել յիշեալ երեւելի պաշտօնատարը իր պաշտօնաւոր ուրտեղ մինչև իրիկուն մնալով քաղաքիս հիւպատոսներուն կողմէն եղած այցելութիւնները ընդունեց: Բոլոր երեւելի անձիքը, որոնք պատիւ ունեցան Կալիէն Սահմանութեան ներկայանալու, մեծ զովութեամբ կը յիշատակեն անոր մարդասիրական վարմունքը ու հեզահամբոյր քաղաք բնաւորութիւնը:

Սահմանային Բնագոյն փաշան չորեքշաբթի առաւել ճամբայ ելաւ Գաղղիա երթալու, հետը տանելով իր չորս տղաքը: Երան աս առթովը Կառավարութեան քանի մը հայադղի երեւելի աղայից տղաքը եւ յիշեալ մայրաքաղաքը զայցին ղանադան ուսմունքներ ու արհեստներ սորվելու համար:

Ինկած էր: Կոնստանտին երեսէն սաստիկ մրրիկ մը կը փչէր, պաշենները կը զգային քթերէն դէպ 'ի երկնքը ջրաբեկներով: Երան հոգեւոր նետեր կարճակէին ալեքներուն վրայ, ու կայմին վրայ կը ջնային, սպանիացիին սնտուկն ալ կը անտուկէր, որ ալեքներուն մէջ կը փար:

Մեր միտքը ուրուականաց (փերի) պատմութիւն ընել ու հաւատալու արժանի գատել չէ, այլ մարդոց հետաքրքրական առասպել յայտնել է, որ իրենց կերպ կերպ նենդութիւնը ու չարութիւնը ծածկելու համար հնարած են:

Սեպտեմբեր նոյն գիշերը հոգեւոր մրրիկ մը, ու Սեպտեմբեր մէջ ընդունաւ զիջուած ալեքներուն ծփալը (որոնցմէ սնտուկը առաջ քշուելով հաղիւ թէ կը տեսնուէր) իսկոյն նաւուն զարկին ղանիկա, ու մէկէն կտոր կտոր եղաւ սնտուկը զարհուրելի ձայն մը հանելով: Կառավարը այնչափ վախեցաւ որ չէր կրնար իր սոսկալի հայհոյութիւնները ընելու, որն որ ամէն նաւապետներուն սովորութիւնն է ասանկ պարագաներուն մէջ: Կայնպէս բնական ալ ծխախոտով կը լեցնէր որ իր մեղամաղձաւորութիւնը փարատէ: Սպանիացին վար իջաւ իսկոյն ու իր

Բէշիտ փաշային սեղանաւոր վեճապատիւ Սխաբ ամիրային որդին յարգամբար Վարդերես աղան խորին Վսեմութեանը հետ ուղեկից ըլլալով, Վոստանդնուպօլսէն ինչուան Իզմիր եկաւ . ուրտեղ իր մանաւոր գործքերը լրմընցընելով, ասոր Սէրի Բերվաղ շոգենաւով կրկին Վոստանդնուպօլսէս կը դառնայ, հետը տանելով իր հօրեղծօրորդին յարգի Սարգիս աղան :

Վսեմութեամբար Սխաբեան Վարդերես աղան Սխաբեաց Բնիկութեան բարեկարգութեանը ու ազգագրութեան նպատակին վրայ ուրախակից ըլլալով, յօժարամիտ բարեհաճեցաւ զրամական արժանաւոր նպաստ մը շնորհել անոր կառավարութեանը :

Վրժանայարդ և գիտնական Վրժիկեան Հակոբ աղան, առաջին Թարգմանի պաշտօնով, Վորին Վըսեմութեանը հետ փարեղ կերթայ : Հիշեալ Հակոբ աղան հայրենասիրական ոգին շարժեալ յօժարամիտ այցելութեան գնաց քաղաքիս Սխաբուպօլսէս ու Սարգսեան ուսումնարաններուն, ու անոնց յառաջողութեանը ու բարեկարգութեանը վրայ իր մը տեղիմ խնդակցութիւնը յայտնեց :

— Վսեմութեան Երկուշարթի օրը Վհհափաւ Վայսեր ամենայն Ստապ տօնախմբութիւնը մեծ հանդէսով ու սովորական պատուով կատարուեցաւ : Կէս օրէն երկու ժամ առաջ քաղաքիս ընդհանուր հիւպատոս Վսեմափայլ մօսիւ Տիվանովը հիւպատոսարանին գործակալներուն ու Ստապի հպատակներուն ընկերութեամբը Հոռնայ Միս Գօթինի եկեղեցին պատարագ լսելու գնաց : Կէս օրին քաղաքիս ամրոցները ու նաւահանգիստը գտնուած պատկազմական նաւերը 21 Թնդանօթ նետեցին ՚ի պատիւ Վայսերական տօնախմբութեան : Երկուշարթի մեծ հացկերպից եղաւ ընդհանուր հիւպատոսին բը նախարանը, ուրտեղ հրաւիրուած էին Ստապ երեւել անձինքը :

— Վատրիացի Ֆրէկաթը Պէրնա ըսուած, երբորդ ծովապետ պարոն Պանտիէնային դրոշակովը իրեքշարթի իրիկուն ճամբայ ելաւ Վրժիկեղագոս երթալու : Հասարակօրէն կրկարծուի թէ ինչուան Վթէնք կերթայ, բայց գրեթէ քսան օրէն ետքը կրկին Իզմիր պիտ' որ դառնայ :

— Հալէպէն եկած վերջի գիրերը նոյեմբեր 20

թուով, կը ծանուցանեն թէ . Վսեմափայլ Վհհիհի փաշան արժանաւոր հատուցում ըրեր է Վաղդիոյ հիւպատոսին, մօսիւ Վէրնիէ գաղղիացի վաճառականին եղած նախառանցք համար : Եւ յանցանքին տէր եղողը, որն որ Հալէպի երեւել գերդաստաններէ մէկուն կը վերաբերի, իր ընկերակից երկու գլխաւոր յանցաւորներուն հետ աքսոր խրկուեր են : Սնացած մեղապարտներուն, որոնց ծեծ տալ վճիռ եղած էր, մօսիւ Վիզ գաղղիացի հիւպատոսը ներողամիտ ըլլալով չուղեց որ գործքի զրուի նոյն վճիռը :

Սօսիւ Պէրնիէն հիմակուհի մայ Պէրնիէ հիւանդ է եղեր, Հալէպու մէջ իրեն պատահած անարգական գէշ զխուսածներուն պատճառով . ուստի իր հիւպատոսին խնդիր մը մատուցեր է, որով կը պահանջէ, որ աս գործին համար իրեն եղած բոլոր վնասը ու ծախքը հատուցանեն յանցաւորները :

— Վոստանդնուպօլսոյ գիմարը Իսկիկտար Եհնի մահալէ ըսուած Թաղը Սուրբ Կարապետ անուամբ եկեղեցին նորոգութեան հարկաւորութիւն ունենալով, (որովհետեւ հայոց հօգէտ Թուականին շինուած է եղեր, ուստի և 117 տարի միջոց անցեր է), աղագաւետ Միւրայից հաւանութեամբը ու Վհհափաւ արքային յատուկ հրովարտակովը անցած ամսու 15ին սկսուեցաւ յիշեալ եկեղեցիին նորոգութիւնը : Եւ տաճարին շինութիւնը Վոստանդնուպօլսոյ ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին մասնաւոր խնամքովը ըլլալով, անոր բարեպաշտ յորդորանացը համեմատ, ազգին միծապատիւ Միւրաները, յարգի աղաները ու բոլոր ժողովուրդը սիրով և յօժարութեամբ աւատապարգեւ օգնութիւն շնորհեցին : Ուստի կը յուսացուի որ խիստ աղուոր պիտ' որ ըլլայ յիշեալ եկեղեցիին շէնքը, ու Վստուծոյ ողորմութեամբը քիչ ատենի մէջ կը ըլլմնայ :

Յայտնի է թէ Սրբազան Վաթիկոսի ամենայն հայոց ընտրութեան ժողովին ներկայ գտնուելու համար, Վրաստանու, Իմէրէթու, հայոց և ուրիշ նահանգոց հայազգի հասարակութեանը կողմանէ՝ աւտիճանաւոր բարեմունեղ Հ. Թաւմաշեանց տրփխիսեցի աղայ Գաւիթը փոխանորդ որոշուած էր . որ վայելուչ ատենաւորութեամբ յիշեալ սուրբ

ժողովին մէջ Վարձրապատիւ Սրբազան Վերսիսին նաշխարհիկ արժանաւորութիւնները, առաքինութիւնները ու ընդհանուր ազգին վրայ ունեցած գաւազան երախտիքը առաջ բերելէն ետքը, հետեւեալ պատմութիւնը կընէ Տիվիսու Վերսիսեան ուսումնարանին վրայօք :

« Վախ քան զմտանել Վըք Վպիսկոպոսին Վերսիսի կառավարութիւն մեծակին Վրաստանու, հայազգի բնակիչք նորա զուրկ էին ՚ի գիտութենէ հայրենական լեզուի իւրանց չգտանելով անդ օչ արքունական և ոչ հոգևորական դպրոցք Իս թէպէտ կայր ՚ի Սոսկով ճեմարան լեզուի հայոց անմահ Բարբարաց ազգիս Վհհազնայ Վաղարեանց, բայց բնակիչք Վըքաւանու օչ ամենեքեան կարէին առաքել զգաւական իւրեանց վասն ուսանելոյ . և այսպէս մանկունք հայոց չկարէին զանուն հարց իւրեանց արտասանել համարձակ հայերէն ևսլին Իստես զայս ամենայն պահասութիւն աղգիս մեծիմաստն Վերսէս, և անքուն հոգածութեամբ ջան եղ ըստ պարտաւորութեան անձնադիր հովուութեան հոգալ զկարիս մեր : Ի 1813 ամի սկիզբն եղ հիմնարկութեան կառուցման հոյակապ ճեմարանի . և թէպէտ օժանդակութեամբ և արգելամբ սիրելի աղգին իւրոյ, բայց այս գիւցաղնական գործ ոչ սակաւ փառս տայ Վրճաշ, երբ գնուէրս ժողովորեան իւրոյ ՚ի կիրէարկ յօգուտ ժողովորեան : Վրճեաց զմեծանուն և գիտնական ուսուցիչս ՚ի Վարիդէ, ՚ի Սոսկովէ, ՚ի Սպահանէ, ՚ի Վոստանդնուպօլսոյ և յայլոց հեաւոր տեղեաց, առնելով զմեծ գումար ծախս, և ՚ի ծոց ուսումնարանիս ժողովուրդ զբազմաթիւ մանկունս հայոց ՚ի զանազան աշխարհաց : Վարժէր զնոսա ՚ի զանազան մակացութիւնս հայոց, ուսաց, պարսից և գաղղիացի լեզուաց : Եւ այսպէս ցանկութիւն հովուիս, երբ ՚ի կարճ ժամանակի ետեւ զմեծ յառաջդիմութիւն աշակերտաց . և մանկունք հայոց կարացին աներկիւղ անուանել զինքեանս Հայ . ոչ միայն խօսելով հայերէն, այլև երեւելի հանդիսացուցանելով զինքեանս ՚ի գրականութեան : Կորահասակ մանկունք նշանակեալքն վասն մտանելոյ ՚ի հոգևորական կոչումն քարոզող էին բանին Վստուծոյ յատենի եկեղեցեաց, սեփական շարադրութեամբ քարոզչաց . այս հանդէս անլուր էր վասն տփխիսեցոց : Փառաւորեցաւ անուն ուսումնարանիս և վաստակաւոր հիմնադրի նորա ընդ ամենայն աշխարհ . և լուսաւոր օտարազգիք հոգակեցին զանուն Վերսիսի, որ ոչ սակաւ պա-

սնենակին մէջ մտաւ գոցուեցաւ : Վախայն միայն սնտուկը չէր ալսքան վախին պատճառը . վասն զի նոյն ժամանակը բոլոր նաւաստիները կը տեսնէին ջուրին երեսը մեծ ու ահարկու հասակով մարդ մը, մարմինը կիսով չափ ջուրին մէջ ընկզմած, որ նաւուն ետեւէն կուգար : Վաւապետը հրամայեց իսկոյն սպանիացիին որ նաւուն յարկը (կէօվէրթէ) ելէ, բայց անիկա յանձն չառաւ ու յարկին վրայ ինկաւ հոգին բերանը հասնելով : Եւ աս օրդիմացաւ աս մրրիկը, ինչուան որ նաւը Հարաւային Ավիկանոսին մեծ ու անսահման տարածութեանը մէջ քշուեցաւ . ուրտեղ ամենեկին կը զի մը չկար, որ աշխատակիր նաւաստիներուն յոգնութիւնը թեթեւցընէ : Զովը դարբեցաւ, ամպերը ցրուեցան, ու քիչ օրէն ետքը ծովն ալ հանգրաւեցաւ, անտէկ որ անկորելի եղաւ առաջաստ բանալը : Եւ նոյն մը ճիշտ կէս գիշերուն, երբ ժամացոյցը կը լուրնէր, նաւուղիղը (փիլթ) որ հովուն համար արթուն կը լինար, զարհուրելի ու բարձր ձայն մը լսեց, որ կըսէր « Վախիւր անկէ » : Վերենար թէ ձայնը կայմին ծայրէն կուգար, ուստի պատասխան տուաւ նաւուղիղը « Նետե վար » : Ոչ բան մը ինկաւ և ոչ ուրիշ ձայն մըն ալ լսուե-

ցաւ ան գիշերը : Բայց անկէ ետքը ամեն գիշեր նոյն ձայնը նոյն ժամուն կը լսուէր : Վաւաստիքը փոփոխակի կը չսկէին, բայց գիշեր ցորեկ արթուն կենալէն հոգնելով, ուղեցին որ սպանիացին ալ հսկէ, բայց անիկա յանձնաւոր չեղաւ : Վստի ասոր վրայ՝ այնքան ծեծեցին ինդըձը, որ կիսամեռ գետինը թողուցին ինչուան որ ալ չգիմանալով յանձնաւոր եղաւ : Վերջապէս կէս գիշերուն կայմին ծայրէն ձայնը լսուեցաւ որ կըսէր « Վախիւր անկէ » . ու երբոր սպանիացին պատասխան տուաւ թէ « Նետե վար », մէյմէն ալ արտաքոյ կարգի մեծութեամբ մարդու գի մը կայմին վրայէն նաւուն յարկին (կէօվէրթէ) վրայ ինկաւ : Վաւապետը ու բոլոր նաւաստիները աս աղաղակը ու աղմուկը լսելով իսկոյն նաւուն վրայ ժողվեցան, որ հասկընան թէ ինչ ձայն էր ան : Վաւապետը զին տեսնելով հրամայեց անմիջապէս նաւաստիներուն որ նաւէն դուրս նետեն : Բոլոր նաւաստիքը ձեռք զարկին, բայց չկրցան վախիկ տեղէն շարժելու : Եւ աստեղ հրամայեց նաւապետը սպանիացիին (որ ուժով մարդ մըն էր) վերցընելու նաւէն դուրս նետել զան . բայց անիկա չուղեց, ինչուան աղէկ ծեծ մը ուրտեղով ամեն նաւաստի-

ներէն յանձնաւոր եղաւ : Վաճկեցաւ ու նոյն ժամանակին ձեռքովը զարկաւ գիւն . մեռած մարմնոյն աշուրները բացուեցան, ու իսկոյն բաղուկները տարածելով բոռնեց պինտ մը սպանիացին : Եւ աստեղ ոտքի վրայ ելելով զին, սպանիացիին հետ նաւէն դուրս գլորեցան երկուքնին մէկէն, ու աներկոյթ եղան : Եւ միջոցին սոսկալի խնտումի մը ձայն (որպէս թէ սատանայէն եղած ըլլար), խաղաղ ու պարզ մ'իմնորտէն լսուեցաւ : Հաջորդակ հով մը փչելով նաւը իր ճամբորդութիւնը շարունակեց ու անվտանգ իր սահմանուած տեղը հասաւ : Սուրտը նաւահանգիստը մտնելուն պէս քանի մը անձինք հարցուցին նաւաստիներուն թէ, ո՞ր է ան սպանիացի ճանապարհորդը : Եւ նոյն ալ պատասխան տուին, աս մեր ըրած պատմութիւնը զուրցնելով : Բայց կերակայ թէ, նաւապետը ու նաւաստիքը մեռցուցած ըլլալով սպանիացին իր հարստութեանցը համար, աս պատմութիւնը կեղծած են որ իրենց յանցանքը ծածկեն :

Թարգմանաց յանգրական լեզուէ Արամ . Կ . Տեղեան :

տիւս երեք աղգի մերոյ . և ընդէն երկարաբան լինիմ
աստ , գո՛ւք Հա՛րք Սուրբ , և փոխանորդք (տէփիւ-
թաթ) ինքնին տեսանէք զբազում զաւակունս հայոց
մարդեայս 'ի Արարիկսն ուսումնարանի , որք արժանա-
ւորութեամբ ծառայեն 'ի քաղաքական և 'ի զինուորա-
կան կոչման Վորին Այստեղական մեծութեան թագաւո-
րին Ուստաց . այլք եղեալ զիսնական քահանայք , և
ոմանք աշխատասէր վաճառականք . և այսուհետեւ ոչ
պակասեցին յաղգէս այնպիսիք , եթէ հաստատուն մը-
նասցէ հիմնադրեալն 'ի Սրբազան հովուէս ուսումնա-
րանն" :

Վերջապէս Բարձրադասիւ Սրբազան Արարիկ
սին ուրիշ կերպ կերպ առաքելութիւնները ևս յի-
շատակէն ետքը , բարեմունդ աղայ խաւանդեան
յը ասանկ կըղզակացուցանէ իր ատենաբանու-
թիւնը :

« շնն բաւական արդեօք այս ամենայն արժանաւո-
րութիւնք Եւր Նախկինոսին Արարիկ վասն Բարձրա-
ցուցանելոյ զնա այժմ 'յաստիճան քահանայապետու-
թեան : Եւր ունի նա զանդաւանդ իրաւունս վասն ա-
մենայն հանգիսաւոր գործոց իւրոց . ընտրել 'ի Վաթողի-
կոսութիւն . մանաւանդ զի և առաջինն է 'ի մէջ կայս-
կոպոսաց աւագութեամբ աստիճանի : Վասն որոյ հա-
մարձակաբերան և հեղութեամբ հոգւոյ ծանուցանեմ
սուրբ Ժողովոյն , թէ բնակիչք Վրաստանու բնորեւով
զիս փոխանորդ , զայս միայն և եթ յանձն առին յայտ-
նել սուրբ Ժողովոյն , թէ նոքա մի միայն զԱրարիկ Սրբ-
բազան Եւր Նախկինոսն ցանկան ունիլ Հայրապետ
և ընդհանրական Վաթողիկոս 'ի վերայ ամենայն հայոց ,
վասն մինչև ցարդ ցուցեալ հաւատարիմ ծառայու-
թեանցն իւրոց , նմանապէս վասն ապագայ բարեկար-
գութեան եկեղեցւոյ , և օգտի աղգի՝ զորս ունիմք իրա-
ւունս սպասելոյ վասն խոհեմութեան և առաքելութեան
նորա" :

Վրաստանու բնակիչները և մանաւանդ հիւսիս-
ուս բարեհաճ հայաղգի հասարակութիւնը՝ ընդհա-
նուր հայոց աղգին ու մասնաւորապէս իրենց ջնաշ-
խարհիկ բարեբարին երախտագիտութեան արժա-
նաւոր հարկը հատուցանելով , անշուշտ մեծ իրա-
ւունքներ ստացած են հայրենասիրայ զովութեանը
ու մտերիմ շնորհակալութեանը վրայ :

— Փարիզէն կըգրին թէ , Վուի Գիւլիի գաղ-
ղայեաց թագաւորը հիմնականում անգաղար զբա-
ղած է Վրոնց տը փարի իր թուրին , ու իր ժառան-
գին կըթուլթեանը վրայօք : Կըհաստատուն թէ թա-
գաւորը ինքը գրած է յիշեալ արքայադուն իշխանին
վերաբերեալ բարոյական և զիտնական կըթուլթեան
սկզբունքները , որոնք սպարապետ Պերդրոնին
յանձնելով , հրամայել է որ սորվեցնեն յիշեալ
ծաղկահասակ իշխանին :

— Եւրոպայի մեծ տէրութեանց ժողովուրդներուն
թիւը , վերջի քննութեանց համեմատ հետեւեալն է :
Բնգրիւն իր իշխանութեանը տակ 141,480,000 հո-
գի բնակիչ ունի . Ռուսիան՝ 62,000,000 . Գաղ-
ղիան , Ղէզայիւրը մէկ տեղ՝ 40,000,000 . Բելաւո-
րիան՝ 36,950,000 . Սպանիան 18,000,000 , ու Բրու-
սիան՝ 14,907,000 :

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԵՌԻՐԵՐ
ԻԴԱՆԻՆ

Թիւրքա , 26 'Նոյեմբեր :

Մեղրամում : Գիւրաւաւաւ է . Իզմիրու տեսա-

կին գինը 100 Ֆիօրին է խանթարը : Պօնայի ու
կըզիներունը 96-98 Ֆիօրին : Հիմնականում 785
խանթար ապրանք կայ քաղաքիս մէջ :

Ղէզլի : Կոր հունձին ապրանքը ըստ տեսակին
85-95 Ֆիօրին կըծախուի խանթարը . հին ճէհ-
րիին գինը՝ 40-58 Ֆիօրին է :

Լիֆիօն : Վրիչ կայ . աս օրուան արժողութիւնը
5 Ֆիօրին է Ֆոնթիլը :

Բամպակ : Մաքորին գինը՝ 28 Ֆիօրին է , աղուր
Սոյուլալինը՝ 23 . Խասապալինը՝ 22-23½ . Վրքա-
ղաճինը՝ 21-22 ու միջակ տեսակներունը 21½-22
Ֆիօրին : Հիմնականում քաղաքիս մէջ 44,128
պալեա բամպակ կայ ամէն տեսակներէն . որոնցմէ
29,750 պալեան Մաքօ է , 3550 պալեա Իզմիրու բամ-
պակ , 2190 պալեա Մակեդոնիայի և այլն :

Սուսամ : Թուլ է , ու 8 Ֆիօրին սթարօն զգու-
րաւաւաւ է :

Թուլ : Իզմիրու ապրանքը ըստ տեսակին 8-12
Ֆիօրինի կըծախուի խանթարը . Վալամթալինը՝
5½-5½ :

Չամիչ : Իզմիրու կարմիր չամիչին գինը՝ 8½-9
Ֆիօրին է խանթարը . Սօրալինը՝ 7 Ֆիօրին : Բն-
կուտ չամիչը Սուլթանիա ըստմա՝ 18-21 Ֆիօրինի
կըծախուի ըստ տեսակին . Իզմիրու սև չամիչը՝ 4½-
4½ է :

Գիւտոր : Եւ շաբաթ 300 խանթարի չափ ծա-
խուեցաւ 23-33 Ֆիօրին ըստ տեսակին :

ՏԱՂԿԱՍՏԱՆ

Օ.Ֆիւռնիա , 10 'Նոյեմբեր :

Մեր վերջի հրատարակած ծանօթութիւններէն
ետքը , քաղաքիս առեւտուրին նշանակութեան ար-
ժանի փոփոխութիւններ չէլան , Լաւրապոյէն նոր
ըւր չալուն պատճառաւ :

Տօրն : Գիւրաւաւաւ է . աս շաբաթ մէկ մաս
Պախըրու տեսակ ապրանք ծախուեցաւ Թիւրքա
համար 330 զուռուշ խանթարը : Վարսամանի տո-
րնը 298 զուռուշի վաճառուեցաւ , արժողութեան
կէսը պատրաստ ստակով , ու կէսը շուկայի մուր-
հակներով :

Լիֆիօն : Եւ շաբաթ 50 սէփէթի չափ ծախուե-
ցաւ , որոնցմէ մէկ մասը պատրաստ գրամով 78 զու-
ռուշի չէքին , ու մէկ մասը պայմանագրով (վա-
տէ) , 80-80½ զուռուշ չէքին :

Ղէզլի : Վրիչ մը թուլ է . ուստի ուրիշ ապ-
րանց հետ փոխանակութեամբ սկսան ծախել : Եւ
օրերս խաչվէի հետ փոխանակութեամբ մէկ մաս
Ղէզլի վաճառուեցաւ . խաչվէին գինը՝ 500 զու-
ռուշի հարուր օխան , ու Ղէզլիին գինը՝ 16½-18½
ըստ տեսակին : Եւլ 5000 օխայ աղուր իսկիւլ
ծախուեցաւ 11½ զուռուշ օխան :

Սուսամ : Թուլ է . աս օրուան արժողութիւնը
31-31½ զուռուշ է քիլէն , բայց ծախու առնող
չկայ :

Փալամուտ : Չուզելի . Բնգրիւ տեսակին գինը՝
80-85 զուռուշ է խանթարը . Թիւրքա տեսակի-
նը՝ 95-100 :

Գարի : Եւ շաբաթ 10 հաղար քիլէի չափ վա-
ճառուեցաւ 8½-8½ զուռուշ քիլէի Ֆուսթայօրոս .
այսինքն նաւուն մէջը աւանդելու պայմանով բոլոր
ծախքը վաճառողին վրայ :

Ֆիլիք : Եւ օրերս 1200 չէքի աղուր ապրանք
ծախուեցաւ 35 զուռուշ չէքին այսինքն երկու
խան :

ՓՈՒՆԵԼԵԿՈՒԹՅՈՒՆ

Օ.Ֆիւռնիա , 7 'Նոյեմբեր :

Լիւտրա	108½-109
Մարսիլիա	169-170
Թիւրքա	436-440
(Սէսա	

Պերու , 29 'Նոյեմբեր :

Լիւտրա	108-108½
Մարսիլիա	169
Թիւրքա	170
Հոլանտա	
Լիվորնո	140

ԾԱՆՈՒԹԱՒ

Վենետիկի Միխիթարեան ուխտին Բաղմալկայ
անուն օրագիրը ընդունել ուզող՝ կրնայ Իզմիր
Եւրալոյս Բարաւեանին գրատունը ստորագրուիլ :
Ուրիշ քաղքները ևս , ուր տեղ յատուկ գործակալ
չունի տակաւին Բաղմալկայ , կրնայ ո՛վ որ ուզէ
Եւրալոյս Բարաւեանին յարգի գործակալներուն
գրատունը ստորագրուիլ :

Յիշեալ օրագիրը ամիսը մէյ մը կեւայ՝ երկը-
կու հատ 16 երես ամէն մէկը՝ ութամալ տեղու-
կով :

Տարեկան ստորագրութեան գինը , 3 արծաթ
Ֆիօրին է , գրեթէ 36 զուռուշ . ճամբու ծախքը
առնողին վրայ է :

Ս. Մեարպեան վարժարանը նոր տպուած գրքեր :
Եւթամասնոց սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի նարե-
կացոյն ,
Բրկաճք Բրիտոնիոսի . Թարգմանեալ 'ի Գրիգոր
աղայէ Կոստանդեան Հմայեկեանց :

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Ա. Օրագիրը շաբաթ անգամ՝ մը կըտպուի . տարեկան ստո-
րագրութեան գինը՝ 120 զուռուշ է Կանիկի (փէշին) . իսկ գուրդի
երկինքնուն համար , ճամբու ծախքը առնողին վրայ է . ով որ
ուզէ կրնայ ստորագրուիլ :

Իզմիր օրագրութեան տպարանը :
Պօլս Կալիսէ խանը Հաջապօլեան Սարգիս աղային գրա-
դուսա Բարաւեանի Մոսթէա ու Գրիգոր աղային մաղա-
Աղբանդիկա Աղբանդիկա Կարապետ աղային մաղադան :
Դասիլէ Եղեղաբեկեանց Մ. Ա. Էքսան աղային գրատունը :
Յորդէ Սրապիանեան աղայ Յալարին գրատունը :
Թիւրքա Արեւեան Գրիգոր աղային գրատունը :
Կարին Աղբանդիկեանց Յարութիւն աղային մաղադան :
Անի Խասապեան Կարապետին վաճառատունը :
Եւլ Պալլըքեան աղայ Կղարց մաղադան :
Պողոստ Անգղի առաջին թարգման աղայ Խալիկին տունը :
Մարտիկ Արեւեան արարն Սիւնիօնի վաճառատունը :
Թիւֆլզ Ռուսաց աստիճանաւոր Կարեւան պատուելի Յա-
կը վարժարանին գրատունը :
Դաւրէժ Հիւրմուշեան Կարաւանից աղայ Գալուստին վա-
թէհան Աղբանդիկեանց Թարգման Խանի բնակարանը :
Սոսան Արեւեանց աղայ Արեւեանի վաճառատունը :
Պալլա յարգի պարտնոց Աղանուր օրուոյ և ընկերաց վաճա-
պալիւթա պարտն Գ. Ա. Դէրդիլեանի գրատունը :
Մարտա պարտնոց Սամ և ընկերաց վաճառատունը :
Սիւնիօն ու Պաղամլա՝ յարգի պարտնոց Աթի Եղարց գրա-
դուսա